

що в іншому випадку прокурор змушений брати на себе обов'язок виправляти допущені слідчим помилки, переписуючи текст обвинувального акта. Оскільки ч. 1 ст. 291 нового КПК України не передбачає можливості повернення обвинувального акта прокурором слідчому для доопрацювання, то можна передбачити, що вказані ситуації, виникнення яких є неминучим, будуть вирішуватися у позапроцесуальному порядку.

Таким чином, проблеми прокурорського нагляду за законністю обвинувального акта потребують подальшого дослідження і теоретичної розробки.

Носко Н.В.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
аспірант кафедри кримінального права № 1

СТІЙКІСТЬ ЯК ОЗНАКА ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ

Питання боротьби з організованою злочинністю залишається одним з найгостріших в сучасному українському суспільстві. За останні роки кількість злочинів, вчинених злочинними організованими об'єднаннями, невпинно зростає. Впливають на таку ситуацію соціальні, економічні та інші фактори, в тому числі недосконалість Кримінального кодексу України (далі – КК або КК України) в частині точного, повного та зрозумілого для правозастосувача визначення ознак організованої групи.

Чинний КК України вперше в історії національного кримінального законодавства в ч. 3 ст. 28 надає дефініцію злочину, вчиненого організованою групою. У зазначеному положенні вказується, що злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. Підтримуючи такий крок законодавця слід відмітити, що у цьому визначенні використовуються оціночні поняття, тлумачення яких викликає труднощі на практиці, зокрема під час провадження правоохоронними органами дізнання, досудового слідства або при судовому розгляді кримінальних справ.

Аналіз наведеної норми, наукових праць та судової практики показує, що однією з ознак організованої групи є стійкість. Водночас тлумачення цієї ознаки в постановках Пленуму Верховного Суду України (далі ПВСУ) та юридичній літературі не однакове.

Так, визначення стійкості надавалося у п. 2 постанови ПВСУ

"Про судову практику в справах про бандитизм" від 7 липня 1995 року № 9, яка втратила чинність згідно постанови ПВСУ від 23.12.2005 р. № 13. У скасованій постанові банда визнавалася стійкою за умови, що вона є згуртованою і стабільною, а особи, які до неї входять мають єдині наміри щодо вчинення злочинів.

Зміст ознаки стійкості організованої групи впливає з п. 11 постанови ПВСУ "Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями" від 23.12.2005 р. № 13. Де вказано: "Стійкість організованої групи... полягає в здатності забезпечити стабільність і безпеку свого функціонування, тобто ефективно протидіяти факторам, що можуть їх дезорганізувати, як внутрішнім (наприклад, невизнання авторитету або наказів керівника, намагання окремих членів об'єднання відокремитись чи вийти з нього), так і зовнішнім (недотримання правил безпеки щодо дій правоохоронних органів, діяльність конкурентів по злочинному середовищу тощо). Далі у абзацах 2, 3 наведеного пункту Постанови сформульовані внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на стійкість організованої групи.

Отже, стабільність в зазначеній постанові розуміється досить широко - як притаманна такому злочинному об'єднанню здатність протидіяти дестабілізуючим факторам. Якщо виходити з цього, то на практиці при доведенні наявності стійкості у злочинного об'єднання необхідно встановити відповідні внутрішні та зовнішні дестабілізуючі фактори. Зрозуміло, що це може зайняти багато часу, який слід, в першу чергу, спрямувати на розслідування злочинної діяльності конкретних осіб, а не на пошук обставин, що можуть і не впливати на стійкість групи.

Серед науковців також немає єдності у встановленні змісту законодавчого терміну "стійкість організованої групи". Узагальнюючи позиції дослідників та практиків, можна виокремити три основних підходи до визначення "стійкості", як ознаки організованої групи. Прихильники першого підходу при визначенні стійкості використовують кількісні показники. При цьому деякі прихильники цього підходу віддають перевагу кількісному складу злочинного об'єднання, а інші – кількості вчинених або тих, що готуються, злочинів. Прихильники другого підходу при визначенні стійкості використовують різні ключові якісні показники стійкості злочинного об'єднання. Представники третього підходу вважають, що до визначення стійкості злочинного об'єднання характерні як якісні, так і кількісні показники.

На нашу думку, найбільш вдалим є третій підхід, який більш повно характеризує стійкість як ознаку організованої групи. З однієї сторони він об'єднує як якісні явища (згуртованість, стабільність

об'єднання, наявність попередньої змови між учасниками, наявність плану злочинної діяльності, розподілу ролей, єдність мети), так і кількісні ознаки (кількісний склад, тривале існування злочинного об'єднання тощо).

Як правило, згуртованість групи виявляється в наявності: постійних міцних внутрішніх зв'язків між учасниками групи, загальних правил поведінки, чіткого визначення ролі кожного учасника, високого рівня узгодженості дій учасників, єдиного плану, в якому передбачено розподіл функцій учасників групи і який доведено до їх відома, а також єдності наміру учасників групи щодо вчинення злочинів, що передбачає усвідомлення кожним з них факту об'єднання з іншими особами в одну групу та бажання поєднати свої зусилля з іншими учасниками для вчинення єдиного злочину для досягнення єдиного злочинного результату. Єдність такої мети – основа, навколо якої відбувається консолідація групи. Утворення організованої групи в ряді випадків виступає як засіб реалізації злочинних намірів її учасників, оскільки деякі злочини однією особою взагалі не можуть бути вчинені. Стабільність групи виражається в її міцності та постійності. Це передбачає тривалість та систематичність функціонування групи, з можливим більш-менш регулярним вчиненням нею злочинів або наявністю ретельної підготовки до вчинення лише одного злочину, здатністю до заміни вибулих учасників, у тому числі шляхом перекваліфікації тих, що залишились, вербуванням нових, прикриттям своєї діяльності як своїми силами, так і з допомогою сторонніх осіб, наявністю необхідних для функціонування групи фінансових та інших матеріальних засобів.

Стійкість також полягає в здатності злочинної групи забезпечити стабільність, а у разі необхідності, і безпеку свого функціонування. Таким чином, стійкість організованої групи означає, що вона має відносно постійний склад учасників (не менш як 3 особи – суб'єкта злочину), можливо й такий, що змінюється, проте внутрішньо та зовнішньо забезпечується збереження єдності (організаційної та психологічної) її учасників. Крім того, стійкість організованість групи не тільки на стадії її утворення (організації), а й при здійсненні нею злочинної діяльності, може свідчити про наявність організатора (організаторів), оскільки ним (ними) одноосібно або колегіально розробляється план злочинних дій, розподіляються ролі між членами групи, направляється та коригується їхні злочинні дії, підтримується дисципліна в групі, надихає інших учасників на вчинення злочину тощо.

Таким чином, можна стверджувати, що стійкість є якісно-кількісною ознакою організованої групи, яка своїм змістом, зокрема, охоплює наявність плану, відомого усім учасникам такого

об'єднання та розподіл ролей між ними, які законодавець в ч. 3 ст. 28 КК України виокремлює від стійкості.

**Овсяннікова О.О.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
к.ю.н., асистент кафедри організації
судових та правоохоронних органів**

ПРИНЦИП ГЛАСНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У НОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Принцип гласності судової діяльності як невід'ємна складова належного правосуддя сформувався ще в середині XIX століття. Сутність його полягала в тому, що судовий процес та його результат – рішення – повинні здійснюватися під контролем народу, тому що "гласність – суттєва вимога суспільної довіри до судових рішень", оскільки вони не оповиті завісою таємниці і не супроводжуються пересудами і недовірою до суддів. Спочатку цей принцип поширювався тільки на цивільні та кримінальні судові процеси, але починаючи з 30-х років XX століття отримав загальне розповсюдження.

Дотримання принципу гласності сприяє демократизму правосуддя, є своєрідною формою громадського контролю, дисциплінує суд, змушує його відповідальніше ставитися до вирішення поставлених питань, дбати про те, щоб усе, що відбувається у суді, було максимально переконливим, обґрунтованим. Гласність судового розгляду є важливою умовою неупередженого, об'єктивного, повного, всебічного дослідження обставин справи й ухвалення справедливого судового рішення. Можливість присутності в суді представників громадськості сприяє формуванню в суспільстві переконаності в правильному функціонуванні судових установ та довіри до них.

Гласність поширюється на весь хід судочинства, у тому числі на дослідження доказів, а також оголошення судового рішення.

З отриманням Україною статусу незалежної демократичної держави та з прийняттям Конституції України 1996 року принцип гласності судового процесу отримав своє конституційне закріплення. У переліку основних засад судочинства пунктом 7 частини третьої статті 129 КУ закріплена засада гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами.

Засади гласності судового процесу набули висвітлення у Законі України "Про судоустрій і статус суддів". Зокрема у статті 11 "Гласність і відкритість судового процесу" зазначено, що ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або